

УДК: 342.1

Курило В.І.,

директор ННІ земельних ресурсів та правознавства
Національного університету біоресурсів і природокористування України
доктор юридичних наук, професор,

Овчарук С.С.,

доцент кафедри правознавства
Макіївського економіко-гуманітарного інституту
кандидат юридичних наук,

ПОНЯТТЯ ВЛАДИ ТА ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ ВІД ЗАРОДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОСТІ ДО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

У роботі досліджуються аспекти трансформації наукових поглядів щодо змісту поняття влади та функцій держави від зародження державності до Середньовіччя.

Ключові слова: держава, функції, влада, обов'язки, відповідальність.

В работе исследуются аспекты трансформации научных взглядов относительно содержания понятия власти и функций государства от зарождения государственности до средневековья.

Ключевые слова: государство, функции, власть, обязанности, ответственность.

This paper investigates aspects of the transformation of scientific views regarding to the content of the authority and functions of the state from the time of origin state to the Middle Ages.

Key words: state, functions, authority, duties, responsibility.

Постановка проблеми. Зазвичай у правничих науках, в тому числі і у науці адміністративного права, підтримується думка, що державна влада є нічим іншим, як здатністю одного суб'єкта нав'язувати свою волю іншим суб'єктам у сфері управління справами держави шляхом використання можливостей державного апарату [1, с. 29]. Історія свідчить, що у недалекому минулому таким суб'єктом була марксистсько-ленінська партія, яка нав'язувала всім іншим суб'єктам волю меншості. Інструментом слугувала диктатура пролетаріату [2, с. 9], яка не передбачала жодних обов'язків та відповідальності з боку «суб'єктів владної компетенції», «владні права» яких давали можливість спрямовувати буття інших осіб та суспільства.

Такий підхід суперечить проголошеній Конституцією України принципово новій ролі держави у відносинах з людиною [3, ст. 3, 56]. Нею встановлено, що головним обов'язком держави є забезпечення прав і свобод людини, їх гарантій; у разі їх порушення вона покладає на себе обов'язок відшкодування матеріальної та моральної шкоди. Цілком логічно, що обов'язки держави та її відповідальність, відповідно до засад правової держави, мали б бути делеговані безпосереднім виконавцям її представницьких органів. Проте, аналіз статей 6, 56 свідчить про протилежне, або про їх розбіжність з приписами статті 3, що потребує переосмислення деяких конституційних принципів та принципів адміністративного права, яке сьогодні орієнтоване «на потреби функціонування державного апарату управління, створення умов для зручного" (з точки зору чиновників) адміністрування» [4, с. 13].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Деякі питання розвитку окремих інститутів адміністративного права тою чи іншою мірою досліджували В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, Ю.П. Битяк, А.С. Васильєв, В.М. Гаращук, І.П. Голосніченко, І.С. Гриценко, Є.В. Додін, Р.А. Калюжний, Л.В. Коваль, Т.О. Коломоець, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, М.Х. Корецький, В.І. Курило, Є.В. Курінний, Н.Р. Нижник, В.Ф. Опришко, І.М. Пахомов, М.М. Тищенко, Ф.Д. Фіночко, В.К. Шкарупа та ін. Проте у вітчизняній правовій науці до нашого часу відсутня праця, цілком присвячена аналізу

існуючої колізії, зокрема трансформації наукових поглядів стосовно функцій держави, поняття влади та їх складових.

Постановка завдання – дослідити у часі аспекти трансформації наукових поглядів стосовно функцій держави, поняття влади та їх складових, визначити з урахуванням історичного аналізу зміст цих понять, шляхи подолання проблем.

Викладення основного матеріалу. Е. Рабель [5, с. 23] наголошує на тому, що матеріалом для міркувань про проблеми права повинно слугувати, зокрема «право всієї землі, минуле й сьогодення», порівняльне правознавство збільшує запас рішень. З огляду на зазначене звернемося до аналізу праць відомих філософів, міркування яких зазвичай використовується при визначенні функцій держави та поняття влади. Так, давньогрецький філософ Платон (427-347 р.р. до н. е.), характеризуючи державу і владу, відзначав, що демократичні засади держави полягають у тому, що обрані у склад державних органів особи повинні діяти у точній відповідності з законом [6, с. 133]. У діалозі «Закони» він наголошував на тому, що бачить «близьку загибель тієї держави, де закон не має сили і знаходиться під будь-чиєю владою». Там, «де закон – владика над правителями, а вони його раби» – це є спасінням для держави [6, с. 134].

Аристотель (384-322 р.р. до н. е.) у праці «Політика» писав, що держава створюється для того, щоб її громадянам було жити щасливо [7, с. 460]; державним благом має бути справедливість, яка повинна слугувати загальній користі [7, с. 467]. Забезпечення справедливості повинно здійснюватися шляхом прийняття правильних законів, визначенням обов'язків для посадовців державних інституцій, діяльністю судових органів [7, с. 514, 515]. На посаду суддів повинні обиратися тільки найкращі у професійному сенсі особи, процедура їх призначення має здійснюватися шляхом жеребкування [7, с. 523, 525]. Під посадовими особами філософ розумів тих, кому для визначеного кола справ надається «законодорадча та розпорядча влада» [7, с. 519]. Надзвичайно важливими, з позиції сьогодення, є міркування філософа про необхідність заснування установи, яка б здійснювала попередній розгляд проектів законів, що надходять на розгляд народних зборів [7, с. 521].

Марк Тулій Цицерон (106-43 р.р. до н. е.) зазначав, що свобода може існувати тільки там, де влада народу велика, у разі якщо вона неоднакова для всіх - то вона не заслуговує на довіру. Метою держави є охорона майнових інтересів громадян. Право є основою держави, а сама держава є правовою спільнотою, де має підтримуватися загальний правопорядок, шляхом узгодження інтересів громадян і держави. На його думку правопорядок у державі можливий тільки за умов, якщо діяльність представників держави підлягатиме правовій регламентації [8, с. 77]. Для магістратів повинна бути встановлена межа влади [8, с. 135]. Розроблений філософом проект закону про магістрати визначає надзвичайно важливий принцип, який має стимулювати сумлінну діяльність представників держави: «Під дію закону повинні підпадати всі» [8, с. 138]. Здійснення владних повноважень посадовими особами має здійснюватися на підставі обов'язків; особи які зганьбили себе через невиконання або неналежне їх виконання – не мають права займати посади [8, с. 136]. При визначенні сутності справедливості він вживає слово *justicia*. Тобто, справедливість має бути досягнута за рахунок дієздатного правосуддя. Не менш важливими є положення праці щодо того, що безпека і благополуччя народу, або їх приватні інтереси залежать від справедливості положень публічного права [9, с. 8].

В 1324 р. італійський мислитель Марсилій Падуанський (1275-1280 – 1343 р.р.) [10, с. 67, 68] одним з перших у середині століття в трактаті «Захисник миру» висунув ідею виникнення держави в результаті суспільного договору. Його ідеї про належність народу законодавчої влади, підзаконності уряду, виборності правителів передбачили гасла революцій XVII – XVIII ст.ст.

Вищевикладене свідчить, що у стародавньому світі, тобто на самих ранніх етапах розвитку цивілізації, існувала особлива увага до питань, пов'язаних із змістом діяльності держави, її обов'язками та обов'язками посадових осіб. Надзвичайно важливими вбачаються міркування, що завдання держави реалізуються посадовими особами представницьких органів, яким вона делегує свої обов'язки та відповідальність перед народом.

Р. Пайпс [11, с. 98-102, 133, 436], відомий американський історик і фахівець з історії Росії й СРСР, досліджуючи феномен Жовтневої революції і становлення комуністичного режиму, дійшов висновку, що джерела комунізму можна простежити в давній давнині Росії. Специфічний характер власності «в Московії» призвів до того, що в Росії сформувалася особлива національна культура, фундаментальні цінності якої відрізнялися від цінностей західної цивілізації. В Росії корона експропріювала суспільство. Державне управління виросло не зі свідомості, що князь і держава – це різні речі і тому потребують існування розділних інститутів, а скоріше з того, що штат князівського двору був більше не в змозі упоратися із завданням управління. Нерозвиненість юридичних традицій і судової системи збільшували негативність діяльності діючого бюрократичного апарату.

З огляду на зазначене більш змістовною є характеристика державного устрою Росії у редакції Т. Кондратьєвої [12]. Вона відзначає, що «тріада французького королівства ґрунтувалася на засадах юстиції, поліції та фінансах», в той же час формула самодержавства обмежувалась поняттями: «Самодержавство, православ'я, народність». Авторка так само, як і Р. Пайпс, звертає увагу на той факт, що утримання населенням воєвод у XVII ст. принципіально не відрізнялося від намісницького годування XIV-XVI ст.ст. Тобто, в кінці XVII ст., сто п'ятдесят років потому, після так званої відміни (мається на увазі датований 1715 р. указ Петра I про встановлення грошової винагороди чиновникам, замість розподілу земель в якості компенсації за службу), система кормління залишилась так само діючою [12, с. 48].

Відсутність будь-яких політичних і правових думок стосовно призначення держави, її обов'язків та відповідальності, сутності інституту влади, обов'язків та відповідальності посадових осіб державних інституцій, на чому акцентували увагу Платон, Аристотель, Цицерон та інші видатні особи попередніх епох, пояснюється міркуваннями Б.М. Чичеріна [13, с. 166]. Він акцентував увагу на тому, що відмітна риса російської історії, у порівнянні з історією інших європейських народів, полягає в перевазі влади, за повної відсутності суспільної ініціативи і яка сама по собі відіграла занадто незначну роль. «Влада розширювала, будувала і скріплювала величезне тіло, яке зробилося російською імперією». «Таким чином, уся російська історія вела до переважання влади». Державні інституції, як зазначав автор, представляли собою «строку систему різнорідних і різнохарактерних установ у різних галузях управління, що діють безсистемно і не на користь громадян держави», що збільшувалося відсутністю визначення змісту діяльності посадових осіб державної адміністрації, зловживаннями з їх боку, обумовленими відсутністю відповідальності за невиконання

або неналежне виконання обов'язків [14, с. 385]. У всьому цьому, як зазначав автор, «відчувається недолік суспільної освіти, вади юридичної сутності змісту прав та обов'язків». «Взагалі до думки прадавня Росія не доросла; та і не було їй місця у винятково національному розвитку» [14, с. 386]. З цього приводу П.Б. Струве зазначав, що «в інтересах зосередження державної сили склалася в Росії найменш, можливо, чим де-небудь, обмежена індивідуальними й груповими домаганнями державна влада, самодержавна монархія» [15].

Р. Давид та К. Жоффре-Спинозі [16, с. 134, 135-136] відзначають, що писане руське право було чужо народним проблемам Воно являло собою головним чином право адміністративне, що не має корінь у приватному праві. Створене законодавчим шляхом, право являло собою не вираження свідомості і традиції народу, як в інших країнах Європи, а довільну творчість самодержця, привілей буржуазії. Монарх був поставлений над законом, а юристи були скоріше слугами царя і держави, чим слугами народу; їм не вистачало загального професійного духу. Недосконалість правового регулювання функцій держави, інституту «влади», законодавчих, виконавчих та судових процедур, на думку авторів, має безпосередній причинний зв'язок із слабкістю юридичних традицій і почуття права в Росії. Вони роблять висновок: важлива не юридико-технічна відсталість російського права і не той факт, що російське право не було кодифіковане, важливо породжене відмінністю історичного розвитку різне відношення до права в Росії та в інших європейських країнах. Р. Давид та К. Жоффре-Спинозі, немов би доповнюючи міркування Т. Кондратьєвої, відзначають той факт, що у всій континентальній Європі, так само як і в Англії, право розглядалось як природне доповнення моралі і як одна з основ суспільства; цього не можна сказати про Росію, оскільки там не було юристів: перший російський університет (Московський) був створений тільки в 1755 р., Петербурзький – в 1802 р. Відповідно до досліджень вітчизняних дослідників: у Київському університеті юридичний факультет було відкрито у 1835 р.; у Львівському - тільки з 1862 р. почали працювати дві кафедри з українською мовою викладання: цивільного права, кримінального права і процесу (це при тому, що історія його створення бере свій початок у XVII ст.) [17, с. 239].

Негативність ситуації погіршувалася тим фактом, що російські вчені у XVIII ст., за висловлюванням В. М. Лешкова, тільки вслуховувалися та вдавалися у те, що за кордоном було говорено, написано та зроблено у частині поліції, а в XIX ст. тільки викладали російською мовою поняття, розроблені німецькими вченими [18].

Варто звернути увагу також на те, що витоки української державно-правової ідеології внаслідок давньої і складної історії розвитку ґрунтувалися на додержавних нормах звичаєвого права [19, с. 115-119]. В Україні до кінця XVIII ст. діяв Литовський статут – кодифікований збір законів феодалного права. Не зупиняючись на аналізі тогочасних вітчизняних державно-правових ідей, звернемось до положень письмового договору, який був проголошений новообраним гетьманом П. Орликом 10 травня 1710 р. (у сучасному тлумаченні - «Конституція Пилипа Орлика») [20]. В цьому надзвичайно важливому документі для сучасного адміністративного права вперше в українській правовій політичній думці, та й у європейській, було чітко зафіксовано фактичний розподіл функцій державних інституцій, вибудовано так звані інститути стримування та противаг, визначені особливості податкової політики, привілеї місцевого самоврядування, статус судової влади тощо. Заслужують на увагу також обумовлені договором процедурні питання діяльності адміністративних органів та питання

боротьби з корупцією у державних інституціях: (мовою оригіналу) «Гьезь Енеральные особы установичне при боку Гетьманскомъ резидуючіе, всякие sprawy войсковые, якіе до чієго чину и повинности будутъ належати, мають Ясневельможному Гетману доносити и деклярації отбирати, а не слуги приватныи домовыи, которые до жадныхъ справ, докладов и дель войсковыхъ отпраовати» (розділ 8). Надзвичайно чітко для того часу викладені положення щодо сутності адміністративних процедур. Так, Уряд і Гетьман повинні були «...постерегати, ... пилное и неусыпное мати око, жебы людямъ войсковымъ и посполитымъ збытечныи не чинилися тяжести, налоги, утеменженья и здырства» («утеменженья» – приниження). Далі документ акцентує увагу на тому, що «тяжести, утыски и здырства походятъ найбарзей отъ властолюбныхъ накупневъ, которіе не фундуочися на заслугахъ своихъ, а прагнучи несытою пожадливостю для приватного своего пожитку урядовъ войсковыхъ и посполитыхъ, прельщаютъ сердце Гетманское поррупціями и оными втыскаются, безъ вольнаго избранія, над слушность и право» (розділ 10). Як ми бачимо, незважаючи на давність української історії, проблема корупції залишається, як тепер зрозуміло, історичними вадами української влади. Відповідним чином це стосується інституту «кормління», який у сучасній інтерпретації набув поняття «управлінських платних послуг».

Г. Бребан [21, с. 168] наголошує на тому, що владні повноваження або права полягають, перш за все, у визначенні обов'язків для державної адміністрації, яка є безпосереднім представником держави. Такі обов'язки, по-перше, встановлюються в ім'я забезпечення загальних цілей по всіляких аспектах в інтересах: громадян, які взагалі зацікавлені в тому, щоб застосовувалися закони і щоб адміністрація діяла відповідно до правових норм; платників податків, тому що ці норми мають своєю ціллю, зокрема, недопущення марнотратства державних коштів, тобто коштів, які стягуються й накопичуються у вигляді податкових надходжень, і, нарешті, громадян як підданих, зацікавлених у тому, щоб їх відносини з органами державного управління мали міцні й законні підстави.

Варто відзначити, що вищеозначена концепція з боку деяких вітчизняних науковців викладається абсолютно протилежним чином. Так, визнаючи, що підґрунтям адміністративного права Франції стала революція 1789 року, вони наголошують на тому, що обумовлений її ідеями «новий погляд на управління» полягає у «чіткому визначенні прав і обов'язків громадян щодо держави та її органів» [22, с. 18]. Таке «наукове пояснення» не узгоджується з: а) приписами ст. 3 Основного Закону держави; б) ідеями Декларації прав людини і громадянина [23, с. 26-29] та Конституції Франції від 3 вересня 1791 р. [24], на підставі яких сформовані такі принципи: владні повноваження полягають перш за все у виконанні обов'язків; які встановлюються в ім'я забезпечення загальних цілей в інтересах народу, держави та раціонального використання коштів, надходження яких є результатом праці всього народу; невиконання або неналежне виконання обов'язків з боку посадових осіб державної адміністрації, членів уряду є підставою для притягнення їх до кримінальної, цивільної та адміністративної відповідальності тощо.

З огляду на вищевикладене підставно зробити наступні висновки:

- відмітною рисою історичного минулого, у порівнянні з історією інших європейських народів, право в яких розглядалося як природне доповнення моралі і як одна з основ суспільства, є домінування інституту «влади» з боку держави та її інституцій, змістом якого є забезпечення «потреб функціонування державного апарату

управління, створення умов для зручного" (з точки зору чиновників) адміністрування» і відсутність правового регламентування, в основі якого перш за все мають посідати інститути «обов'язку» та «відповідальності»;

- реалізація функцій держави щодо створення соціальних, економічних та інших умов суспільного буття є неможливою без чіткого визначення обов'язків та відповідальності її представницьких органів та їх посадових осіб;

- реалізація (виконання) соціальних, економічних та інших програм в інтересах громадян та суспільства державою здійснюється через сформовані народом представницькі органи;

- з огляду на останні положення вбачається доцільним усунути юридичну колізію або розбіжність, яка впливає з змісту статті 3 та статей 6, 56 Конституції України, а відтак і переосмислити принципи адміністративного права.

Отже, правопорядок у державі можливий, як зазначає представник Російської Академії наук Є. Б. Абросімова, за умов «розробки процедурних правил саме для держави, причому в особі найпоширенішого носія державної влади – чиновника», але в «якості консервативного фактора слід враховувати незацікавленість цього специфічного суб'єкта в перетвореннях» [25]. Цілком зрозуміло, що реалізація висловлених пропозицій потребує участі всієї наукової спільноти, або тієї її частини, яка не байдужна до питань подальшого розвитку цивілізованих відносин між представниками держави та її народом.

Список використаних джерел:

1. Теорія держави і права: Навч. посіб. / А. М. Колодій, В. В. Копейчиков, С. Л. Лисенков та ін.; За заг. ред. С. Л. Лисенкова, В. В. Копейчикова. — К. : «Юрінком Інтер», 2003. — 368 с.
2. Программа Коммунистической партии Советского Союза. — Москва : «Госполитиздат», 1961. — 144 с.
3. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року [З змінами, внесеними згідно із Законом № 2952-VI від 01.02.2011] // Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30. — Ст. 141.
4. Авер'янов В. Нова доктрина українського адміністративного права: концептуальні позиції / В. Авер'янов // Право України. — 2006. — № 5. — С. 11–15.
5. Рабель Э. Задачи и необходимость сравнительного правоведения / Э. Рабель ; [перевод с немецкого под научной редакцией д.ю.н., проф. Б. М. Гонгалло]. — Екатеринбург : Российская школа частного права (Уральское отделение), 2000. — 60 с.
6. Платон : Собрание сочинений в 4 томах. — С.-Петербург : Издательство Санкт-Петербургского университета, 2007. — Том 3. Часть 1. — 752 с.
7. Аристотель. Сочинения : В 4-х т. / Пер. с древнегреч. С. А. Жебелева; Общ. ред. А. И. Доватура. — М. : «Мысль», 1983. — Т. 4. — 830 с.
8. История политических и правовых учений. Учебник для вузов / Под общей редакцией члена-корреспондента РАН В. С. Нерсисянца. — М. : «ИНФРА-М», 1996. — 620 с.
9. Цицерон. Диалоги. О государстве. О законах. — М. : «Наука». — 1966. — 120 с.
10. История политико-правовых учений. Учебное пособие / Н.Д. Амаглобели, Н.Е. Борисова, В.Г. Пахомова, А.Н. Хорошилов; под ред. Хорошилова А.Н. — М. : «ЮНИТИ-ДАНА», 2001. — 344 с.
11. Ричард Пайпс. Россия при старом режиме / Р. Пайпс. [пер. с англ. В. Козловского]. — М. : «Независимая газета», 1993. — 493 с.
12. Кондратьева Т. Кормить и править : О власти в России XVI-XX в.в. / Т. Кондратьева; [пер. с фр.]. — М. : «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2006. — 200 с.
13. Чичерин Б.Н. Несколько современных вопросов / Б.Н. Чичерин. — Москва : Типография В. Грачева, 1862. — 265 с.
14. Чичерин Б.Н. Опыты по истории русского права / Чичерин Б.Н. — Москва : Типография Эрнста Барфкнехта и Комп., 1858. — 389 с.

15. Струве П.Б. Социальная и экономическая история России с древнейших времен и до нашего, в связи с развитием русской культуры и ростом российской государственности / П.Б. Струве. – Париж : «УМГА-press», 1952. – С. 323-331.
16. Давид Р., Жоффре-Спинози К. Основные правовые системы современности / Р. Давид, К. Жоффре-Спинози [пер. с фр. В.А. Туманова]. – М. : «Международные отношения», 1999. – 400 с.
17. Бойко О.Д. Історія України : Посібник / О.Д. Бойко. – К. : Видавничий центр «Академія», 2002. – 656 с.
18. Критика : Полицейское право, г. Андреевского, профессора С.-Петербургского университета, Т. І. Полиция безопасности, 1871 г.; Полиция благосостояния, 1873 г. / Ред. В. Н. Лешкова. – Москва : Унив. тип., 1873. – 38 с.
19. Загальна теорія держави і права : Навч. посіб. / А.М. Колодій, В.В. Копейчиков, С.Л. Лисенков та інші ; за ред. В.В. Копейчикова. – [стер. вид.]. – К. : «Юрінком Інтер», 2000. – 320 с.
20. Маркевич М. Договор и постановление между Гетьманом Орликомъ и войскомъ Запорожскимъ въ 1710 году, с присягой Орлика и Подтвердительной Грамотой Шведскаго Короля / М. Маркевич. – Москва : Типографія Августа Семена при Императорской медико-хирургической академии. – Истории Малороссии: в 5 т. – М., 1858. – Т. 4. – С. 315-342.
21. Брэбан Г. Французское административное право : Пер. с фр. / Г. Брэбан ; [под ред. и со вступ. сл. С. В. Боботова]. – М. : «Прогресс», 1988. – 488 с.
22. Адміністративне право України. Академічний курс: Підручник: У двох томах : Том І. Загальна частина / Ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова). — К. : Видавництво «Юридична думка», 2004. — 584 с.
23. Французская Республика. Конституция и законодательные акты. Перевод с французского / Сост. : Маклаков В.В., Энтин В.Л. ; Редкол. : Барабашев Г.В., Жидков О.А., Ильинский И.П., Калямин Г.П., Страшун Б.А., Туманов В.А. ; [Пер. : Маклаков В.В., Пучинский В.К., Энтин В.Л.]. – М. : «Прогресс», 1989. – 448 с.
24. Документы истории Великой французской революции / Отв. ред. А.В. Адо. – М. : Изд-во Московского университета, 1990. – Т.1. – 370 с.
25. Стенограмма первого дня конференции «Прозрачность правосудия: международные стандарты и российская практика» 10-11 октября 2000 г. Москва [электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.femida.ru/pr_prozr_prav/conferens/.

УДК 340.115

Онищук І.І.

доцент кафедри теорії та історії держави і права
Івано-Франківського університету права
імені Короля Данила Галицького,
кандидат юридичних наук

ТЕХНІКА ПРОГНОЗУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ПРАВОВОГО МОНІТОРИНГУ

Досліджено питання техніки прогнозування як важливого елемента правового моніторингу. Розкрито поняття, функції, правила застосування засобів, прийомів і способів правового прогнозування.

Ключові слова: *правовий моніторинг, правове прогнозування, техніка правового прогнозування, прогностичний метод, прогностичне мислення.*

Исследованы вопросы техники прогнозирования как важного элемента правового мониторинга. Раскрыто понятие, функции, правила применения средств, приемов и способов правового прогнозирования.

Ключевые слова: *правовой мониторинг, правовое прогнозирование, техника правового прогнозирования, прогностический метод, прогностическое мышление.*

It was studied the technique of forecasting as an important element of the legal monitoring. Revealed the concept, functions, rules for applying tools, techniques and methods of legal prediction.

Keywords: *legal monitoring, legal forecasting, legal forecasting technique, forecasting method, predictive thinking.*

Постановка проблеми. Актуалізація теоретичних і прикладних аспектів правового прогнозування обумовлена його послідовним впровадженням у нормотворчу діяльність органів державної влади, в процес проведення правового моніторингу. Все це логічно призводить до необхідності наукової розробки питання техніки правового